

در پیرامون

ارتباط روزه با زخم معده

شاید خوانندگان محترم نشریه، کم و بیش اطلاع دارند که در کنگره جهانی امراس معدی در توکیو، نمایندگان دو کشور مصر و ترکیه، اظهار نظر نمودند که: روزه ماه رمضان عامل موثر و تسریع کننده‌ای در ایجاد زخم معده میباشد.

برای رفع این شبهه، اولاً- توجه علاقه‌مندان با انجام وظایف مذهبی را بمقاله صفحه (۶) شماره ۱۲۱۲۵-۱۲۵ ر ۴۵۸۸۵۰۱۲۱۲۵ روزنامه اطلاعات، و مقالات شماره‌های (۸۴۹) تا (۸۵۲) نامه‌هفتگی ندای حق جلب مینمائیم.

ثانیاً- پرسشنامه‌ای از طرف این نشریه، برای جمعی از دکترهای دانشمند و متخصص در بیماریهای روده و معده فرستاده و از آنان در این باره نظر خواسته شده و از طرف جمعی از آنان جواب رسیده است.

اینک پس از سپاسگزاری از بذل توجه و همکاری آقایان دکترهای دانشمند و متدین که جواب مرقوم داشته‌اند گزارش ذیل بنظر خوانندگان ارجمند میرسد:

آقای دکتر ابوالقاسم مغازه‌ای (دیپلمه از دانشگاه پاریس) و آقای دکتر هوشنگ شیرینلو که از متخصصین بیماریهای جهاز هاضمه میباشد هر یک شرحی نوشته‌اند مبنی بر اینکه:

- ۱- با مطالعات و تحقیقات زیاد دانشمندان هنوز علت حقیقی زخم معده و اثناعشر معلوم نشده و روشن نیست.
- ۲- ناراحتیهای روانی و اضطرابات روحی در ایجاد و تشدید این بیماری عامل مؤثری بوده و رلی را دارا میباشد.
- ۳- کسی از اطباء و دکترا در باره تأثیر روزه در این مرض اظهاری ننموده‌اند و اقلاً این مسئله در علم پزشکی ثابت نشده است.
- ۴- مبتلایان به بیماری زخم معده و اثناعشر، اگر روزه بگیرند دردشان

شدت یافته و در صورت بهبودی ممکن است عود کند ، و باید آنان رژیم غذایی گرفته و هر ۳ ساعت یکبار غذایی یادوایی میل کنند بدیهی است که باین ترتیب ، روزه گرفتن برای آنان میسر نیست و در آئین اسلام هم بیماران از روزه گرفتن معذور میباشند .

۵- آقایان محترم در ذیل نامه ، خلاصه گیری کرده اند که : روزه بهیچوجه مؤثر در ایجاد زخم معده یا اثنا عشر نمیباشد ولی برای افراد مبتلا ممکن است سبب عود بیماری یا بروز باشد آن شود .

آقای دکتر عباس نیک نژاد (متخصص در بیماریهای جهاز هاضمه از دانشگاه پاریس) شرح نسبتاً مفصلاً مرقوم . و تکان و ناراحتی روحی ، کمبود غذایی ، فقدان ویتامین ، استعمال مشروبات الکلی و افراط در استعمال دخانیات و غیره را از عوامل مؤثر در ایجاد این مرض شمرده ، و ضمناً مینویسد : در هیچیک از کتابها اسمی از روزه که موجب و عود بیماری زخم معده باشد اشاره نشده است ... ولی روزه در نزد مبتلایان موجب تشدید مرض میگردد .

و در پایان این نکته را یاد آور شده : اینکه در گنگره پزشکی توکیو ، پزشکان ترك و مصری روزه را مولد بیماری زخم معده قلمداد نموده اند با آنچه که اساتید فن و مصنفین مربوطه نوشته و تشخیص داده اند مغایرت دارد و بنظر میرسد در استنباط مطلب که روزه عامل تحریک کننده در نزد مبتلایان است یا تولید کننده بیماری است ، اشتباه روی داده است .

آقای دکتر مهدی آذر ، استاده محترم دانشگاه وزیر اسبق بهداری نیز شرحی جامع مرقوم داشته اند که برای استفاده خوانندگان عیناً درج میشود :

.. سرپرست محترم کتابخانه مسجد اعظم

پس از اسلام : نامه مورخ ۱۵/۸/۴۵ که در سؤال از نظر من در باب ارتباط روزه با زخم معده مرقوم فرموده بودید زیارت شد . از اینکه در نامه قید شده است که جوابی که داده میشود در صورت اقتضا در نشریه علمی و دینی کتابخانه مسجد اعظم درج خواهد شد ، این توهم پیش می آید که اگر جواب کاملاً بکام و بر وفق رضا نباشد ممکن است درج نشود ، و با چنین توهمی ناچار در نوشتن جواب و اظهار نظر تهاون و تعلل پیدا میشود ولی من بعد از تفکر کافی بهتر دانستم که بوظیفه علمی و دینیم

عمل کنم و در جواب نامه جناب عالی آنچه را که در باب روزه و تاثیر یا عدم تاثیر آن در زخم معده یا اثنی عشر مورد اعتقاد است بدون ملاحظه بنویسم و خدمت جناب عالی بفرستم انشاء الله که موجب ملال نخواهد شد و بلکه پسندیده خواهد بود و جناب عالی بدرج آن در نشریه نام برده اقدام خواهید فرمود .

من روزنامه اطلاعات را خوانده ام و از اظهارات نمایندگان ممالک اسلامی در باب ارتباط روزه با زخم معده در کنگره جهانی امراض معدی در توکیو، از روی مندرجات روزنامه مزبور اطلاع حاصل نکرده ام آنچه من میدانم می توانم گفت اینستکه : زخم معده نزد افراد تمام طوایف و ملی که ما از حالات و بیماریهای آنها اطلاع داریم دیده میشود، و زنها و مردها ممکن است با آن مبتلا شوند و بهیچوجه اختصاصاً به مسلمانانهای روزه گیر ندارد و ما احصایه ای نداریم که از آن رو بتوان گفت که زخم معده در روزه گیرها بیشتر است، یا کسانیکه روزه نمیگیرند کمتر با آن مبتلا میشوند . همین طور است زخم اثنی عشر که خیلی شایعتر از زخم معده است الا اینکه زخم معده نزد جوانها یا بطور کلی نزد کسانی که کمتر ازی و پنج با چهل سال دارند خیلی کم اتفاق می افتد و میتوان آنرا از بیماریهای سن کهولت محسوب داشت و شاید در در هر ده می که گوشت زیاد و الکل مصرف می کنند بیشتر است در صورتیکه زخم اثنی عشر در کودکان و جوانها خیلی زیاد است

من در سال ، عده قابل توجهی افراد نابالغ که هیچ روزه نگرفته اند می بینم که با آن مبتلا هستند با در نظر گرفتن این مقدمات نمیتوان گفت که زخم معده یا اثنی عشر با روزه ربطی دارد و از آن ناشی میشود یا روزه زمینه را برای پیدایش آنها مهیا می سازد آنچه من می بینم بسیاری از مردمی که زخم معده یا اثنی عشر دارند یا اصلاً روزه نگرفته اند یا روزه نگرفتندشان موجب التیام زخمشان نشده است .

تجربانه منجمه فیثیه نم

اما اینهم است که مبتلایان ببیماری زخم معده یا اثنی عشر نمیتوانند و نباید روزه بگیرند و بمصدق : « فمن كان منكم مريضاً أو على سفر فعدة من أيام أخر و على الذین بطیقة و نه فدیة طعام مسکین (۱) از روزه گرفتن معافند مخصوصاً در دوران شدت و درد ناکی زخمشان .

برای توضیح بیشتری باید اضافه کنم که اطباء معتقدند کسیکه زخم معده یا اثنی .

عسر دارد نباید شیر معده اش را که بمقدار زیاد ترشح میشود در معده خالی بیکار بگذارد؛ و باین جهت باید هر سه چهار ساعت چیزی بخورد تا شیر معده دائماً با مواد خورده شده مخلوط شده و بمصرف هضم آنها برسد و بخود معده کمتر آسیب برساند، زیرا بیکار ماندن شیر تند و تیز اب مانند معده در معده خالی و ریختن آن روی زخم معده یا اثنی عشر سبب تولید درد و ناراحتی سخت و نیز توسعه و پیشرفت زخم و التیام نیافتن آن می شود و ممکن است بسوراخ شدن معده یا اثنی عشر و خونروی مهلك منتهی گردد. باین ملاحظه صلاح نیست که شخص مبتلا بزخم معده یا اثنی عشر روزه بگیرد. مادر ایران بمناسبت آنکه اغلب بیماران تحمل و تمکن غذاهای مکرر نزدیک بهم ندارند برای خنثی و بی اثر کردن شیر زاید معده آنها غالباً یک ماده ضد اسید و جذب نشدنی و بی آزار تجویز می کنیم تا بفواصل معین و مخصوصاً هنگام بروز سوزش یا درد سردل مصرف کنند و ازالم و پیشرفت زخمشان جلوگیری شود.

من در این جا مناسب می دانم که نکته دیگری را هم خاطر نشان کنم، نکته ای که رعایت آن ممکن است تا اندازه ای در تسکین بسیاری از ناراحتیها و مصون بودن از آن؛ از جمله عذاب زخم معده و اثنی عشر مفید باشد: امروزه اطبا درمعالجه بیماران مبتلا بزخم معده و اثنی عشر و بسیاری از کسالت های دیگر توجه بوضع روحی و ایجاد آرامش روانی و فکری را بسیار لازم می دانند و برای تأمین این منظور غالباً مبتلایان باین قبیل عوارض را در بیمارستانی بستری ساخته و در آنجا آنها را دور از عصبانیت ها و تشویش های ناشی از شغل و کار و گرفتاری های خانوادگی و اجتماعیشان تحت مراقبت قرار می دهند زیرا معتقدند که عوارض نفسانی و صدمات روحی و وحشت و تشویش زاید از حد زندگانی امروزی جامعه بشری را در اعمال حرکتی و ترشحات دستگاه هاضمه و بالخصوص معده بسیار مؤثرند و آنها را مختل و خراب می کنند و درمورد زخم معده و اثنی عشر تا این قبیل اختلالات ترشحاتی و حرکتی اصلاح نشود تسکین الم و التیام زخم امکان نخواهد داشت یا لااقل بسیار مشکل خواهد بود. خلاصه بهبود حال روانی از هر حیث دروضع مزاج مؤثر است و در ترمیم خرابی دستگاه هاضمه و التیام بعضی از جراحات آن کمک بسیار بزرگی است و در درجه اول اهمیت قرار دارد اما مسلمانان برای درمان بودن از آسیبهای سخت روحی و عصبی ناشی از حوادث و نواپس و

و تأثرهای شدید که چنانکه گفتیم از عوامل مهمه اختلالات هاضمه و بالخاصه معده میباشد، راه حل عملی و وسیله ساده و درعین حال حکیمانه و مؤثر نیز دارند و آن سرمشقها و دستورهای روشن و پیغمبر اکرم (ص) و قرآن مبین و پیشوایان بزرگ دین در باب تحمل و توکل و کم اعتنائی بمادیات و بی علاقگی بتجمل؛ و اندر زهای اخلاقی از این قبیل است، که باید در مواجبه با مشکلات اجتماعی و اقتصادی و ناکامیهای گوناگون بکار بندیم و باین ترتیب تن و روانمان را از فرسودگی و انقلاب حاصل از تأثرهای شدید و اثرات بد طوفانهای حسرت و آزمندی و ناصبوری حفظ کنیم، و در نظر بگیریم که «ازمه الامور ظراً ابیده - والکل مستمده من مدهه، و با اعتماد بمدا لطف خفیه پروردگار رحمن و با اطمینان خاطر و آرایش و حوصله ناشی از ایمان برفع مشکلات زندگانی بکشیم و عاقلانه چاره اندیشیم و از بلای عجز و زبونی مصون باشیم. ربنا لاتزع قلوبنا بعد اذهدیتنا و هب لنا من لدنک رحمة انک انت الوهاب والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

دکتر مهدی آذر (تهران - ۱۰/۱۰/۴۵)

آقای دکتر نفیسی، رئیس محترم دانشکده پزشکی و داروسازی
اصفهان نیز شرح ذیل را مرقوم داشته اند:

سرپرست محترم کتابخانه مسجد اعظم - قم

عطف بنامه شماره ۱۵۸۰ مورخه ۱۶/۸/۴۶ با اطلاع میرساند: اظهار نظر در مورد رابطه روزه با بیماری زخم معده، احتیاج بمطالعات عمیق در فرستی کافی دارد ولی باتجربیات و مطالعاتی که اینجانب تا کنون داشته ام نه تنها روزه را در ایجاد زخم معده مؤثر نیافته ام بلکه این بیماری را بیشتر در اشخاصی که بکارهای فکری اشتغال داشته و با اصطلاح روشنفکران و شهر نشین میباشد مشاهده نموده، و کمتر افراده نشین را که از آرایش فکری بطور نسبی برخوردارند مبتلا دیده ام. اتفاقاً در تماسی که اخیراً با یکی از اسنادان دانشمند دانشکده پزشکی عین الشمس قاهره در اصفهان حاصل گردید و با وی در این مورد مذاکره بعمل آمد، مشار الیه ضمن تأیید نظر اینجانب خاطر نشان ساخت آنچه در کنفره جهانی امراض معدی در توکیو، در مورد ارتباط روزه با زخم معده اظهار گردیده از طرف یکی از نمایندگان کشور سوریه بوده است نه هصر. (بقیه در صفحه ۶۳)